

УДК 316.4:338.24

DOI: 10.31891/2307-5740-2020-284-4(2)-36

ГРИПІЧ О. В.

ДННУ «Академія фінансового управління» Міністерства фінансів України

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА»

Метою статті є поглиблення та розвиток теоретичних засад забезпечення соціальної безпеки національної економіки. Соціальна безпека є складовою безпеки національної економіки, її основу становить захищеність життєво важливих інтересів особистості, суспільства та держави від зовнішніх та внутрішніх загроз. Забезпечення соціальної безпеки реалізується шляхом розробки та реалізації державної політики, спрямованої на підвищення рівня та якості життя населення в країні. В статті представлено етапи формування нормативно-правового забезпечення соціальної безпеки України. Узагальнення результатів дослідження наукової літератури дозволило виділити підходи до визначення сутності поняття «соціальна безпека»: адміністративний, статичний, динамічний, відтворювальний, інституційний, комплексний, системний, кількісний. Удосконалено теоретичні засади виявлення закономірностей у розвитку теорії соціальної безпеки, які ґрунтуються на системному поєднанні трендового (Google Trends), та бібліометричного (VOSviewer v.1.6.10) аналізу.

Ключові слова: соціальна безпека, соціальна політика, загрози соціальній безпеці, соціальний захист, трендовий аналіз, бібліометричний аналіз.

HRYPICH O.

Academy of Financial Management

THEORETICAL APPROACHES TO DEFINING THE ESSENCE OF THE CONCEPT OF «SOCIAL SECURITY»

The purpose of the article is to deepen and develop the theoretical foundations of ensuring the social security of the national economy. Social security is a component of the security of the national economy, its basis is the protection of the vital interests of the individual, society and the state from external and internal threats. Ensuring social security is implemented through the development and implementation of state policy aimed at improving the level and quality of life in the country. The article presents the stages of the formation of normative legal support for social security of Ukraine. The approaches to defining the essence of the concept of "social security" are highlighted: administrative, static, dynamic, reproductive, institutional, complex, systemic, quantitative. The scientific foundations for determining the main trends in scientific research in the field of social security have been deepened. The applied approach differs from the existing ones by the systemic combination of trend and bibliometric analysis, which were carried out using the Google Trends service and VOSviewer v.1.6.10. The use of the specified tools in scientific research made it possible to identify the main stages in the evolution of scientific and public interest in the problem of ensuring social security. According to the results of bibliometric and trend analysis, it was revealed that research on social security issues occupies a prominent place in the system of economic research, scientific and user interest in which has been especially intensified over the past five years, and in 2020 there is a surge of interest in the problem and the convergence of trends in their popularity in connection with the COVID-19 pandemic. At the present stage of development of economic relations, one of the main priorities for ensuring social security in the countries of the world is precisely the formation of a system of social protection, increasing the level and quality of life of the population, as well as balancing the priorities of economic development with issues of social justice. Regularities are revealed in the following dimensions: evolutionary: stages of development of scientific and public interest in the problem of social security are determined; geographical: analysis of research on the problem of ensuring social security made it possible to identify leading countries in terms of publication activity; semantic: during the study, the most relevant areas of social security were identified.

Keywords: social security, social policy, threats to social security, social protection, trend analysis, bibliometric analysis.

Постановка проблеми. В період кризових явищ, які відбуваються в Україні, причиною яких стали: пандемія COVID-19, військові дії на Сході країни, втрата частини території, падіння рівня життя населення, зростання безробіття та соціальної нерівності та інш., набувають особливої актуальності питання забезпечення соціальної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові аспекти забезпечення соціальної безпеки відображено у працях українських учених, серед яких: О. Власюк, О. Білорус, О. Іляш, О. Новікова, О. Сидорчук, Г. Ситник, Є. Подольська та інш.

Досить багато досліджень зарубіжних науковців присвячено аналізу різних аспектів проблеми забезпечення соціальної безпеки. Так, Дж. Х'юсманс (Huysmans, J, 2000) оцінив дестабілізуючий вплив міграції на забезпечення безпеки в Західній Європі [1]. Проблеми соціального страхування та соціального забезпечення є предметом дослідження Б. Мазумдера (Mazumder, B, 2005) [2], ЖД Ангриста (Angrist, JD, 1998) [3]. Необхідно відмітити роботу Т. Бека, І. Вебба (Beck, T; Webb, I, 2003) присвячену економічним, демографічним та інституційним детермінантам соціального забезпечення в різних країнах [4]. ДжА Паркер (Parker, JA, 1999) зосередив увагу на моделюванні впливу зміни податків на соціальну безпеку.

Незважаючи на широке висвітлення проблем соціальної безпеки у працях вчених-економістів, залишаються не вирішеними питання щодо визначення сутності поняття «соціальної безпеки», складу її компонент, переліку актуальних загроз соціальній безпеці, що особливо актуально в умовах переходу України на нову модель національної безпеки.

Метою статті є поглиблення та розвиток теоретичних засад забезпечення соціальної безпеки національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Соціальна безпека знаходиться у прямій залежності від соціальної політики держави, яка є гарантією захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від зовнішніх та внутрішніх загроз, що закріплено в нормативно-правовому забезпеченні. На сьогодні в Україні створено правове підґрунтя формування системи забезпечення соціальної безпеки (табл. 1).

Таблиця 1

Етапи формування нормативно-правового забезпечення соціальної безпеки України

Роки	Документ	Основні положення
1990 р.	Декларація про державний суверенітет України	Започатковано розуміння сутності соціальної безпеки
1996 р.	Конституція України	Проголошено соціальну спрямованість економіки. Ст. 1,2,3,17,18,46,49,92 визначено основи та принципи національної безпеки та основні засади державної політики в сфері її забезпечення від загроз. Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло [5].
1997 р.	Концепція (основи державної політики) національної безпеки України (втратила чинність)	Визначено що соціальна безпека є сферою національної безпеки України. Наведено загрози національній безпеці України в соціальній сфері, напрями державної політики.
2003 р.	Закон України «Про основи національної безпеки України» (втратив чинність)	Визначено загрози національним інтересам і національній безпеці у соціальній сфері.
2007 р.	Стратегія національної безпеки України (втратила чинність)	Визначено принципи, пріоритетні цілі, завдання, механізм захисту життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. Визначено проблеми у внутрішньому безпековому середовищі, що загрожують національній безпеці (соціо-демографічна криза, поширення соціальних хвороб, зростання дефіциту трудових ресурсів та інш.), запропоновано завдання політики національної безпеки (подолання диспропорцій в соціо-гуманітарній сфері)
	Методика розрахунку рівня економічної безпеки України	Дано визначення поняття соціальна безпека України: «Соціальна безпека – стан розвитку держави, при якому держава здатна забезпечити гідний і якісний рівень життя населення незалежно від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз» [6]
2012 р.	Стратегія національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється» (втратила чинність)	Визначено основні засади захисту життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави
2013 р.	Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України	Соціальна безпека є складовою економічної безпеки України. Уточнено визначення поняття соціальна безпека. «Соціальна безпека – це стан розвитку держави, за якого держава здатна забезпечити гідний і якісний рівень життя населення незалежно від віку, статі, рівня доходів, сприяти розвитку людського капіталу як найважливішої складової економічного потенціалу країни» [7]
2015 р.	Стратегія національної безпеки України (втратила чинність)	Уточнено цілі забезпечення національної безпеки, проголошено забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку, як шлях інтеграції України до ЄС [8]
	Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»	Наголошено про «впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі»
2018 р.	Закон України «Про національну безпеку України»	Визначено основи, принципи національної безпеки і оборони, цілі та основні засади державної політики, що гарантуватимуть суспільству і кожному громадянину захист від загроз. Стратегія національної безпеки України є основним документом довгострокового планування. Основним змістом економічних реформ в Стратегії визначено створення умов для подолання бідності і надмірного майнового розшарування в суспільстві, наближення соціальних стандартів до рівня держав Центральної і Східної Європи – членів ЄС, досягнення економічних критеріїв, необхідних для набуття Україною членства в ЄС [9].
2020 р.	Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни»	Визначено пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, цілі та основні напрями державної політики у сфері національної безпеки, поточні та прогностичні загрози національній безпеці та національним інтересам України, основні напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки. «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека – найвища соціальна цінність в Україні» Пріоритет національних інтересів України в сфері соціальної безпеки: суспільний розвиток, насамперед розвиток людського капіталу, напрями його реалізації: сталий розвиток національної економіки та її інтеграція в європейський економічний простір; розвиток людського капіталу України, зокрема через модернізацію освіти і науки, охорони здоров'я, культури, соціального захисту [10]

Складено за даними [5-12]

У 2018 р. в Україні відбулася зміна концептуальних засад національної безпеки: із соціально-гуманітарного на воєнно-політичне, що пов'язано з потребою в захисті національного суверенітету і територіальної цілісності країни [12]. Ці зміни зафіксовані в Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» (2020 р.).

До основних недоліків нормативно-правового забезпечення соціальної безпеки України необхідно віднести: відсутність визначення сутності поняття «соціальна безпека» в Стратегії національної безпеки України; відсутність механізму відстеження рівня соціальної безпеки країни та врахування її тенденцій при формуванні стратегії соціально-економічного розвитку країни; не визначеність повноважень, обов'язків та відповідальності державних органів влади при не забезпеченні соціальної безпеки на відповідному рівні.

Загрози національній безпеці України у соціальній сфері, були визначені в Концепції (основах державної політики) національної безпеки України (1997 р.), а потім у Законі України «Про основи національної безпеки України» (2003 р.): невідповідність програм реформування економіки країни і результатів їх здійснення визначеним соціальним пріоритетам; неефективність державної політики щодо підвищення трудових доходів громадян, подолання бідності та збалансування продуктивної зайнятості працездатного населення; криза системи охорони здоров'я і соціального захисту населення і, як наслідок, небезпечне погіршення стану здоров'я населення; поширення наркоманії, алкоголізму, соціальних хвороб; загострення демографічної кризи; зниження можливостей здобуття якісної освіти представниками бідних прошарків суспільства; прояви моральної та духовної деградації суспільства; неефективність державної політики щодо підтримки сім'ї та забезпечення, дотримання і захисту прав дитини, і як наслідок, збільшення кількості сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які залишилися без батьківського піклування [13]. Проте, сьогодні слід констатувати, що більшість із цих загроз не вдалося подолати, і вони є актуальними для України сьогодні, що свідчить про низьку дієвість державного регулювання соціальної сфери.

Аналіз чинного законодавства та робіт вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів свідчить про відсутність системного підходу до визначення базових категорій, що формують понятійно-категоріальний апарат в сфері забезпечення соціальної безпеки країни.

Поняття «соціальна безпека» вперше було використано у 1995 р. у всесвітній соціальній Декларації, в якій було представлено соціальні аспекти стійкого розвитку і забезпечення соціальної безпеки як в світовому масштабі, так і на рівні держав.

В нормативно-правових документах України визначення терміну «соціальна безпека» представлено лише в Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Соціальна безпека – це стан розвитку держави, за якого держава здатна забезпечити гідний і якісний рівень життя населення незалежно від віку, статі, рівня доходів, сприяти розвитку людського капіталу як найважливішої складової економічного потенціалу країни [7].

У науковій літературі зустрічаються різноманітні підходи до визначення сутності поняття «соціальна безпека», які можна об'єднати в декілька груп: соціальна безпека як складник національної або економічної безпеки (І. Білоус [14], І. Губарева [15]); соціальна безпека як результат реалізації соціальної політики (Е. Лібанова, О. Палій [16]), соціальна безпека як стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави від зовнішніх та внутрішніх загроз (О. Сидорчук [12]), соціальна безпека як результат забезпечення певної якості (рівня) життя людини і суспільства (В. Палармарчук [17]). Теоретичні розбіжності мають місце у визначенні сутності, об'єкта та структури даного явища.

Узагальнюючи результати дослідження наукової літератури, можна виділити підходи до визначення сутності поняття «соціальна безпека»: адміністративний, статичний, динамічний, відтворювальний, інституційний, комплексний, системний, кількісний.

З метою формалізації змістовно-контекстуального виміру досліджень з питань соціальної безпеки було відібрано 4111 наукових публікацій, проіндексованих наукометричною базою Web of Science Core Collection протягом 1990–2020 рр. Відбір релевантних публікацій було здійснено на основі ключових слів, причому основним було обрано поняття «social security» (соціальна безпека, соціальний захист). Публікаційна активність з проблеми соціальної безпеки має тенденцію до збільшення (у 2000 р. – 112 публікацій за рік, у 2010 р. – 223 публікації, а у 2020 р. – 315 публікацій). Із загального обсягу наукових публікацій, проіндексованих наукометричною базою Web of Science Core Collection протягом 1990–2020 рр., за релевантною тематикою найбільшу кількість праць було зафіксовано з афіліацією у США (1762 наукова стаття), Китаї (453), Німеччині (452), Великобританії (381). Слід відмітити, що більшість наукових праць у Web of Science присвячено соціальному захисту та соціальному забезпеченню.

За результатами бібліометричного аналізу релевантних наукових публікацій, проіндексованих наукометричною базою даних Web of Science Core Collection протягом 1990–2020 рр. з використанням інструментарію VOSviewer [26] було сформовано мапу взаємозв'язків поняття «соціальна безпека» з іншими категоріями. Узагальнення результатів змістовно-контекстуального блоку бібліометричного аналізу дозволило відзначити, що основний масив наукових досліджень сфокусований на виявленні взаємозв'язків соціальної безпеки та сталого розвитку, забезпеченні соціального захисту, пенсійного та соціального страхування, міграції, оподаткуванні, дієвості соціальної функції держави, підвищенні рівня та якості життя населення.

Таблиця 2

Підходи до визначення сутності поняття «соціальна безпека»

Підхід	Автор/джерело	Сутність поняття
Адміністративний, управлінський	С. Пирожков [18]	Соціальна безпека – результат ефективної соціальної політики, яка має застерігати суспільство від соціальних вибухів, відкритих і прихованих виявів громадської непокори та інших конфліктних ситуацій, сприяти підвищенню конкурентоспроможності українського працівника за європейськими та світовими стандартами
Статичний	Б. Мінін [19]	Стан суспільства, при якому забезпечується номінальний рівень соціальних умов і наданих соціальних благ – матеріальних, санітарно-епідеміологічних, екологічних, психологічних та ін., що визначають якість життя людини і суспільства
Динамічний	О. Мельникова [20]	Соціальна безпека є складовим елементом економічної безпеки країни і динамічною системою, яка повинна відповідати принципам соціальної солідарності, відповідальності та партнерства, протистояти зовнішнім і внутрішнім наявним і потенційним загрозам та забезпечувати соціальний захист й умови поліпшення якості життя людей
Відтворювальний	Н. Коленда [21]	Стан захищеності соціальних інтересів населення від загроз щодо його соціального стану та рівня життєзабезпечення, при якому відбувається збереження та розвиток людського потенціалу, просте чи розширене відтворення населення, а також досягнення в суспільстві соціальної злагоди і цілісності
Інституційний	Т. Русанова, О. Хомра [22]	Стан гарантованої правової та інституціональної захищеності життєво важливих інтересів особи і суспільства від зовнішніх та внутрішніх загроз
Комплексний	П. Шевчук [23]	Стан життєдіяльності, забезпечений комплексом організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на реалізацію соціальних інтересів, формування сприятливої демографічної ситуації, збереження генофонду держави і трансформацію трудових ресурсів відповідно до ринкових вимог
Системний	В. Данилишин, В. Куценко [24]	Сукупність видів безпек, що зумовлені структурою людської життєдіяльності, її сферами: відносини окремих індивідів, груп людей, побудовані так, щоб з їх розвитком не виникала небезпека для кожного з них; стійке функціонування соціальних інститутів, що забезпечує стабільний розвиток суспільства
Кількісний	Т. Бондарук, І. Бондарук [25]	Соціальна безпека – стан розвитку держави, за яким воно здатне забезпечити гідний та якісний рівень життя населення незалежно від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз

Узагальнено автором

З метою визначення зацікавленості суспільства до проблеми соціальної безпеки було проаналізовано частоту пошукових запитів «social security» у пошуковій системі Google. Для аналізу було використано Google Trends. Результати дослідження свідчать, що за останні 5 років пік зростання пошуку даного терміну припадає на початок 2020 р., що пов'язано з пандемією COVID-19 (рис.1). Лідером за кількістю пошукових запитів терміну «social security» є США, а найбільш популярними є запити: social security office (офіс соціального страхування), social security number (номер соціального страхування), social security card (картка соціального страхування), disability (інвалідність), social security tax (податок соціального страхування).

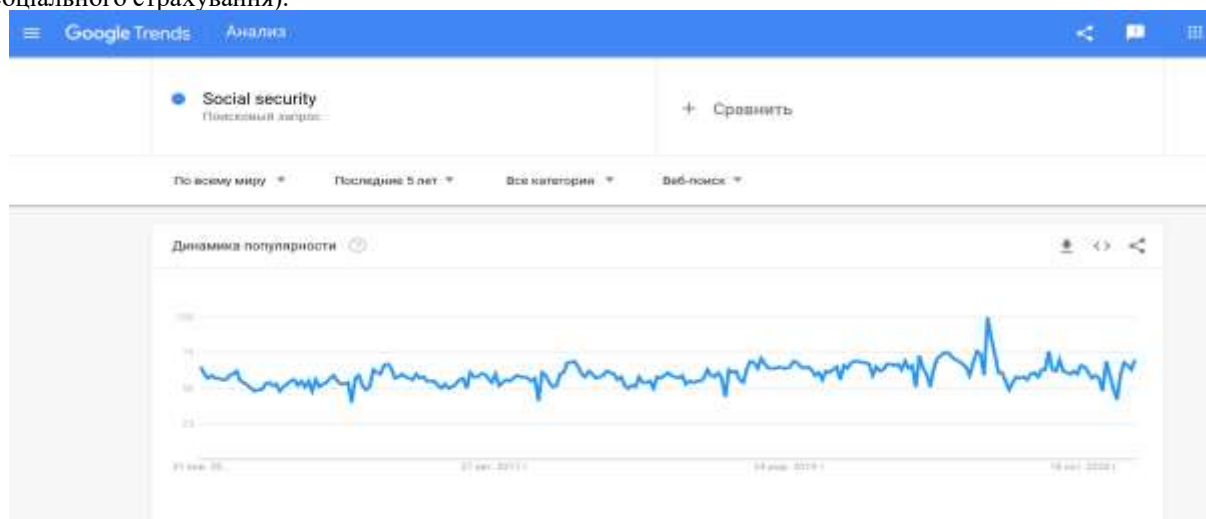

Рис. 1. Частота пошукових запитів поняття «social security» у світі за 2015-2020 pp. (Google Trends)

У сучасній науковій літературі існують різноманітні напрями щодо формування системи забезпечення соціальної безпеки.

На думку П. Антоноука [27], можна виокремити чотири напрями або рівні дослідження соціальної безпеки: – вертикальний – містить розгляд соціальної безпеки держави з позиції окремих елементів

ієрархічної структури. Він ґрунтується на необхідності забезпечення формування та розвитку соціальної безпеки на регіональному, тобто мікроекономічному рівні. За цим напрямом соціальна безпека держави забезпечується соціальною безпекою регіонів, окремих територій; – горизонтальний – зосереджує увагу на функціональній структурі соціальної безпеки, яка включає в себе трудовий потенціал, соціальну сферу, ринок праці і зайнятості населення, міграційну безпеку; – моністичний – характеризує головні напрями забезпечення соціальної безпеки щодо вирішення проблеми тіньової економіки, корупції тощо; – зовнішньоекономічний (соціально-психологічний) – характеризує ступінь захисту життєво важливих інтересів соціальних одиниць на макро- і мікрорівні. Цей напрям включає в себе збереження і розвиток людського потенціалу, стимулювання діяльності, соціалізації, життєзабезпечення.

В економічній літературі є й інші підходи до розуміння рівнів безпеки. Так, Б. Язлюк [28] вважає, що необхідно виокремлювати три взаємозалежні горизонтальні рівні безпеки та її забезпечення, такі як забезпечення (гарантування) безпеки особистості; забезпечення (гарантування) безпеки суспільства; забезпечення (гарантування) безпеки держави.

Висновки. Враховуючи отримані результати аналізу теоретичних підходів та напрямів до визначення сутності поняття «соціальна безпека», можна зробити висновок, що соціальну безпеку необхідно розглядати як інтегральну або комплексну категорію. Соціальна безпека є складовою безпеки національної економіки, її основу становить захищеність життєво важливих інтересів особистості, суспільства та держави від зовнішніх та внутрішніх загроз. Забезпечення соціальної безпеки реалізується шляхом розробки та реалізації державної політики, спрямованої на підвищення рівня та якості життя населення в країні.

За результатами бібліометричного та трендового аналізу виявлено, що дослідження з питань соціальної безпеки займають чільне місце у системі економічних досліджень, науковий та користувальницький інтерес до яких особливо інтенсифікується протягом останніх п'яти років, при чому у 2020 р. спостерігається сплеск інтересу до проблеми і конвергенція трендів їх популярності у зв'язку з пандемією COVID-19, що засвідчує той факт, що на сучасному етапі розвитку економічних відносин одним із основних пріоритетів забезпечення соціальної безпеки у країнах світу є саме формування системи соціального захисту, підвищення рівня та якості життя населення, а також збалансування пріоритетів економічного розвитку із питаннями соціальної справедливості.

Література

1. Huysmans, J (2000) The European Union and the securitization of migration Journal of common market studies. Vol. 38, No. 5. p. 751-777.
2. Mazumder, B (2005) Fortunate sons: New estimates of intergenerational mobility in the United States using Social Security earnings data. Review of Economics and Statistics. Vol.87. No2. p. 235-255.
3. Angrist, JD (1998) Estimating the labor market impact of voluntary military service using social security data on military applicants Econometric. Vol.66. No2. p. 249-288.
4. Beck, T; Webb, I (2003) Economic, demographic, and institutional determinants of life insurance consumption across countries. World Bank Economic Review. Vol.17. No1. p. 51-88.
5. Parker, JA (1999) The reaction of household consumption to predictable changes in social security taxes American Economic Review Vol.89. No4. p. 959-973.
6. Конституція. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
7. Про затвердження методики розрахунку рівня економічної безпеки України, Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0060665-07#Text>
8. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#n7>
10. Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
11. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни». Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
12. Сидорчук О.Г. Соціальна безпека: державне регулювання та організаційно-економічне забезпечення: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 492 с.
13. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. № 964-IV (втратив чинність) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>
14. Білоус І.І. Поняття соціальної безпеки та її роль в системі національної безпеки держави URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2019/43.pdf
15. Губарева І.О. Формування стратегічних орієнтирів забезпечення економічної безпеки національної економіки. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 6(168). С. 122-129.
16. Лібанова Е.М., Палій О.М. Ринок праці та соціальний захист. К.: Основи, 2004. 491 с.
17. Паламарчук В.М. Соціальна стратегія України у період здійснення соціальних реформ. К.: Вид-во Нац. ін-ту стратегічних досліджень, 1993. Вип. 11. 31 с.

18. Пирожков С.І. Концептуальні підходи до формування системи національної безпеки України. Проблеми національної безпеки. Стратегічна панорама. 2003. № 1. С. 25-32.
19. Минин Б.А. Возвратное право и социальная безопасность. М., 2000. 198 с.
20. Мельникова О.А. Соціальна безпека регіону: сутність та способи протидії загрозам. Ефективна економіка. 2018. № 5.
21. Коленда Н.В. (2013) Соціальна безпека населення та її основні складові. Modern directions of theoretical and applied researches. URL: <http://www.sworld.com.ua>
22. Хомра О.У., Русанова Т.Є. Соціальна безпека: виклики, загрози, критерії. Проблеми національної безпеки. Стратегічна панорама. 2004. № 1. URL: <http://www.niisp.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=pmb1&issue>.
23. Шевчук П. І. Соціальна політика. Львів: Світ, 2003. 400 с.
24. Данилишин Б., Куценко В. Соціальна безпека – підґрунтя сталого розвитку. Вісник Національної академії наук України. 2010. № 1. С. 20-28.
25. Бондарук, Т. Г., Бондарук И.С. Методические основы определения состояния экономической безопасности пенсионного обеспечения. Экономика Украины. 2013. № 10. С. 81–96.
26. VOSviewer. URL : <https://www.vosviewer.com/>
27. Антонюк П.П. Теоретико-концептуальні підходи до поняття «соціальна безпека» підприємства : характеристики, переваги, недоліки. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки. 2013. № 1. С. 214-219.
28. Язлюк Б.О. Теоретичні основи сутності та змісту соціально-економічної безпеки. Економічний аналіз. 2014. Т. 16(1). С. 149-154.

References

1. Huysmans, J (2000) The European Union and the securitization of migration. Journal of common market studies. Vol. 38, No. 5, p. 751-777.
2. Mazumder, B (2005) Fortunate sons: New estimates of intergenerational mobility in the United States using Social Security earnings data. Review of Economics and Statistics. Vol.87. No2. p. 235-255.
3. Angrist, JD (1998) Estimating the labor market impact of voluntary military service using social security data on military applicants. Econometric. Vol.66. No2. p. 249-288.
4. Beck, T; Webb, I (2003) Economic, demographic, and institutional determinants of life insurance consumption across countries. World Bank Economic Review. Vol.17. No1. p. 51-88.
5. Parker, JA (1999) The reaction of household consumption to predictable changes in social security taxes American Economic Review Vol.89. No4. p. 959-973.
6. Constitution. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
7. Methodology for calculating the level of economic security of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0060665-07#Text>
8. Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
9. Ukraine's National Security Strategy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#n7>
10. National security of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
11. National Security Strategy of Ukraine «Human Security - National Security». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
12. Sidorchuk O.G. (2018) Social security: state regulation and organization-economical security. Lviv. 492 p. [in Ukrainian]
13. National security of Ukraine URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>
14. Bilous I.I. (2019) Understanding of social security and the role in the system of national security of the state URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2019/43.pdf [in Ukrainian]
15. Hubarieva I.O. (2015) Formation of strategic guidelines for ensuring the economic security of the national economy. Actual problems of economics. Vol. 6 (168). p. 122-129. [in Ukrainian]
16. Libanova E.M, Paliy O.M. (2004) Labor market and social protection. Kyiv. 491 p. [in Ukrainian]
17. Palamarchuk V.M. (1993) Social strategy of Ukraine in the period of social reforms. Kyiv. 31 p. [in Ukrainian]
18. Pirozhkov S.I. (2003) Conceptual approaches to the formation of the national security system of Ukraine. Problems of national security. Strategic panorama. Vol 1. Pp. 25-32. [in Ukrainian]
19. Minin B.A. (2000) Returns and social security. Moscow. 198 p. [in Russia]
20. Melnikova O.A. (2018) Social security of the region: the essence and ways to counter threats. Efficient economy. Vol. 5. [in Ukrainian]
21. Kolenda N.V. (2013) Social security of the population and its main components. Modern directions of theoretical and applied researches. URL: <http://www.sworld.com.ua> [in Ukrainian]
22. Khomra O.U., Rusanova T.E. (2004) Social security: challenges, threats, criteria. Problems of national security. Strategic panorama. Vol. 1. URL: <http://www.niisp.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?S=pmb1&issue>. [in Ukrainian]
23. Shevchuk P.I.(2003) Social policy. Lviv. 400 p. [in Ukrainian]
24. Danylyshyn B., Kutsenko V. (2010) Social security - the basis of sustainable development. Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine. Vol. 1. Pp. 20-28. [in Ukrainian]
25. Bondaruk T. G., Bondaruk I.S. (2013) Methodical bases of definition of a condition of economic safety of pension maintenance. Economy of Ukraine. Vol. 10. Pp. 81-96. [in Ukrainian]
26. VOSviewer. URL : <https://www.vosviewer.com/>
27. Antonyuk P.P. (2013) Theoretical and conceptual approaches to the concept of "social security" of the enterprise: characteristics, advantages, disadvantages. Bulletin of Zhytomyr State Technological University. Economic sciences. Vol. 1. Pp. 214-219. [in Ukrainian]
28. Yazlyuk B.O. (2014) Theoretical foundations of the essence and content of socio-economic security. Economic analysis. Vol. 16 (1). Pp. 149-154.

Надійшла / Paper received : 23.07.2020
Надрукована / Paper Printed : 28.09.2020